

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD

AUDIT | TAX | CONSULTING

“FİNOKO” BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI ASC
Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları

*31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə*

MÜNDƏRİCAT

MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI

MÜSTƏQIL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT	1
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT	2
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT	3
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT.....	4
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR	5-52

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında (hesabatın 1-ci səhifəsi) göstərilmiş auditorun rəyində olan vəzifələr haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və "FİNOKO" BOKT ASC (bundan sonra "Cəmiyyət") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditorlar arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Rəhbərlik Cəmiyyətin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsədəuyğun qərarların və mülahizələrin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;
- Əgər yaxın gələcəkdə, Cəmiyyətin normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilirsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Cəmiyyətin daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Azərbaycan Respublikasında qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Cəmiyyətin aktivlərinin qorunmasının təmin edilməsi və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə maliyyə hesabatları Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən 27 aprel 2021-ci il tarixində təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən:

Turan İsmayılov
Baş direktor

Vidadi Məmmədov
Maliyyə direktoru

RSM Azerbaijan

Demirchi Tower 16th floor,
37 Khojaly ave, AZ1025,
Baku, Azerbaijan

T +994(12) 480 4571
F +994(12) 480 4563

www.rsm.az

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

“FINOKO” BOKT ASC-nin rəhbərliyinə:

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası “FİNOKO” BOKT ASC-nin (bundan sonra “Cəmiyyət”) 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə əsas mühasibat prinsiplərinin və digər izahedici qeydlərin xülasəsindən ibarət olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizə əsasən, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatımızın “Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının Peşakar Mühasiblər üçün müəyyən etdiyi “Etika məəcəlləsinin” (MBESS məəcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq biz Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi MBESS məəcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, saxtəkarlıq və ya xətalar nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına zəmin yaradan zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativin olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fəsiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəsiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fəsiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranan biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırldaqçılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

27 may 2021-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

RSM Azerbaijan

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	1,406,108	494,904
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	18,560,996	19,059,910
Təxirə salınmış vergi aktivi	17	24,117	55,617
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	8	1,151,132	1,162,423
Aktivdən istifadə hüququ	9	180,230	-
Avans vergi ödənişləri		116,646	-
Sair aktivlər	10	3,437,348	8,345,803
CƏMI AKTİVLƏR		24,876,577	29,118,657
ÖHDƏLİKLƏR			
Müddətli bərc öhdəlikləri	11	2,770,050	7,672,806
Buraxılmış bərc qiymətli kağızlar	12	6,572,310	1,225,935
Mənfəət vergisi öhdəliyi		-	2,130
İcarə öhdəlikləri	9	171,012	-
Sair öhdəliklər	13	10,486,824	14,911,554
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		20,007,196	23,812,425
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	14	4,855,000	4,855,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		14,381	451,232
CƏMI KAPİTAL		4,869,381	5,306,232
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		24,876,577	29,118,657

27 may 2021-ci il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Turan İsmayılov
Baş direktor

Vidadi Məmmədov
Maliyyə direktoru

5-52-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

"FİNOKO" BOKT ASC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ

MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	15	5,064,644	4,785,410
Faiz xərcləri	15	(3,369,544)	(3,004,800)
Faiz gəlirləri üzrə xalis marja		1,695,100	1,780,610
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın bərpası	7	296,135	628,963
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra faiz gəlirləri üzrə xalis marja		1,991,235	2,409,573
Haqq və komissiya gəlirləri		8,042	14,282
Haqq və komissiya xərcləri		(89,226)	(94,173)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	16	(1,791,195)	(1,710,418)
Sair gəlir		-	1,798
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər		(11,549)	(4,155)
Vergidən əvvəlki mənfəət		107,307	616,907
Mənfəət vergisi xərci	17	(94,158)	(267,584)
İl üzrə mənfəət		13,149	349,323
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		13,149	349,323

Turan İsmayılov
Baş direktor

Vidadi Məmmədov
Maliyyə direktoru

5-52-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

"FİNOKO" BOKT ASC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	1,000,000	101,909	1,101,909
Səhm kapitalında artım	3,855,000	-	3,855,000
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	349,323	349,323
31 dekabr 2019-cü il tarixinə	4,855,000	451,232	5,306,232
Ödənilmiş dividend	-	(450,000)	(450,000)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	13,149	13,149
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	4,855,000	14,381	4,869,381

Turan İsmayılov
Baş direktor

Vidadi Məmmədov
Maliyyə direktoru

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vasaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		4,606,701	4,991,082
Ödənilmiş faizlər		(3,447,567)	(1,558,656)
Alınmış haqq və komissiyalar		8,042	14,282
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(89,226)	(94,173)
Alınmış sair əməliyyat gəlirləri		-	1,798
İşçi heyəti ilə bağlı ödənilmiş xərclər		(904,110)	(696,572)
Ödənilmiş icarə xərcləri	16	(5,762)	(126,963)
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(518,228)	(725,480)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(64,788)	(172,161)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən pul vasaitlərinin hərəkəti		(414,938)	1,633,157
<i>Xalis artım:</i>			
- müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda		828,496	(4,068,153)
- sair aktivlərdə		5,590,493	(4,171,915)
<i>Xalis artım:</i>			
- sair öhdəliklərdə		100,414	(4,623,936)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vasaitləri		6,104,465	(11,230,847)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vasaitlərinin hərəkəti			
Əmlak və avadanlıqların alınması	8	(600,551)	(95,610)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	8	-	(633,260)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vasaitləri		(600,551)	(728,870)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vasaitlərinin hərəkəti			
Müddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar		1,178,155	5,337,500
Müddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması		(6,011,622)	(2,644,698)
Korporativ istiqrazların buraxılması		5,707,787	1,042,175
Korporativ istiqrazların qaytarılması		(231,179)	(314,501)
Əlavə kapital qoyuluşu	14	-	3,855,000
Sair öhdəliklərdən daxilolmalar (qeydiyyatdan keçməmiş veksellər)		6,468,201	5,844,000
Sair öhdəliklərin qaytarılması (qeydiyyatdan keçməmiş veksellər)		(10,915,811)	(1,370,004)
Veksellərin qaytarılması		170,000	-
Ödənilmiş dividend		(450,000)	-
İcarə öhdəliyi üzrə əsas məbləğin ödənişi	9	(146,207)	-
İcarə öhdəliyi üzrə faiz ödənişi	9	(22,033)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vasaitləri		4,592,710	11,749,472
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım		911,204	(210,245)
İlin əvvəlinə pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	6	494,904	705,149
İlin sonuna pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	6	1,406,108	494,904

Turan İsmayılov
Baş direktor

Vidadi Məmmədov
Maliyyə direktoru

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə "FİNOKO" BOKT ASC ("Cəmiyyət") üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq açıq səhmdar cəmiyyəti formasında yaradılmışdır.

Cəmiyyətin təsisçiləri və son nəzarətəddici tərəfləri hər biri 50% iştirak payına sahib olan cənab Əliyev Elçin Rəşid oğlu və cənab Əliyev Elmar Rəşid oğludur.

Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti

Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikası ərazisində kredit əməliyyatlarının aparılmasından ibarətdir. Cəmiyyət 11 mart 2014-cü il tarixində bank olmayan kredit təşkilatı kimi təsis edilmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Cəmiyyətin Azərbaycan Respublikasında dörd filialı (2019: dörd filial) vardır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Cəmiyyətin 75 nəfər işçisi vardır (2019: 68 nəfər).

Cəmiyyətin hüquqi və faktiki ünvanı

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir: Yasamal rayonu, Hüseyn Cavid prospekti 5, AZ1073, Bakı, Azərbaycan Respublikası.

Cəmiyyətin faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir: Qlobus Biznes Mərkəzi, 9-cu mərtəbə, C. Cabbarlı küçəsi 609, AZ 1065, Bakı, Azərbaycan Respublikası.

Təqdimat valyutası

Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim olunmuşdur.

2. Cəmiyyətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan Respublikası

2020-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas makroiqtisadi proseslər müşahidə edilib. Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi islahatlar Azərbaycan iqtisadiyyatının sabit inkişafına əhəmiyyətli töhfə verib. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının 2020-ci ildə həyata keçirdiyi pul-kredit siyasəti aşağı və stabil inflyasiyanın təmin edilməsi yolu ilə qiymətlər sabitliyinin əldə olunmasına yönəlmiş, əhali və işgüzar fəaliyyət üçün əlverişli sosial-iqtisadi mühitin formalaşmasına istiqamətlənmişdir.

II ərzində inflyasiya aşağı bir rəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş, xarici sektorda müsbət meyillər baş vermiş, tədiyə balansının profisiti ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına şərait yaratmışdır.

Bununla yanaşı, vergi sistemində də əhəmiyyətli tədbirlər görülmüşdür. Vergi sisteminin çevikliyini və şəffaflığını təmin etmək məqsədilə Vergi Məcəlləsinə bir çox dəyişikliklər edilmişdir. 2018-ci ildə imzalanmış "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında Qanunun" qəbul edilməsi nəticəsində Vergi Məcəlləsinə bir çox güzəştlər tətbiq edilmiş, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri 7 il müddətinə vergidən azad edilmiş, neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən şəxslərin gəlirləri üçün vergi dərəcələri azaldılmışdır.

2. Cəmiyyətin əməliyyat mühiti (davamı)

2020-ci ilin yanvar ayında beynəlxalq kredit reytingi agentliyi olan "Standard & Poor's" Maliyyə Xidmətləri MMC Azərbaycanın uzunmüddətli suveren kredit reytingini xarici və milli valyutada "BB+/B" səviyyəsində təsdiqləyib. Uzunmüddətli kredit reytingi üzrə proqnoz "sabit" saxlanılıb. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının orta səviyyədə bərpa olunacağını, lakin hələ də neft sənayesi tendensiyalarından və dövlət investisiyalarından asılı olacağını proqnozlaşdırır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3. Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanımaqla, Maliyyə Hesabatı Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 01 yanvar 2019-cu il tarixindən 9 sayılı MHBS və 15 sayılı MHBS-yə keçidlə əlaqədar olaraq uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərə və maliyyə alətlərinin sayına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Fəal bazarda alınıb-satılmayan digər maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə portfel mövcud bazar şəraitində qiymətləndirmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis uzun müvqenin (yəni, aktivin) satılması və ya müəyyən riskin qəbul edilməsi üçün xalis qısa müvqenin (yəni, öhdəliyin) ötürülməsi məqsədilə əldə edilə biləcək qiymət əsasında maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunun ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu, dövrü olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınan aktivlərə o şərtlə tətbiq edilir ki, Cəmiyyət (a) müəssisənin risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyasına uyğun olaraq məruz qaldığı müəyyən bazar riski (və ya risklərinə) və ya müəyyən kontragentin kredit riskinə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupunu idarə edir; (b) həmin prinsipə əsasən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri qrupu haqqında məlumatı müəssisənin baş rəhbərliyinə təqdim edir; və (c) bazar riskləri, o cümlədən müəssisənin maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qaldığı müəyyən bazar riskinin (və ya risklərinin) müddəti əsasən eyni olur.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. Qeyd 22-ə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyə təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AD) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərler istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması

MZƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən (“DMGƏD”) borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması (davamı)

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və satışlar), Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları

Cəmiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir və ölçür. Borec maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cəmiyyətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model

Biznes model Cəmiyyətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Cəmiyyətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və MZƏD kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Cəmiyyətin həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Cəmiyyətin nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Cəmiyyətin öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri

Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Cəmiyyət pul axınlarının yalnız əsas borec və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (YƏMFÖ təhlili).

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri MZƏD kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. YƏMFÖ təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Cəmiyyətin öz maliyyə aktivləri üçün YƏMFÖ təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cəmiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat

Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən bərc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Cəmiyyət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat. Amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən bərc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Cəmiyyət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Cəmiyyət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("KRƏA") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 19-da təqdim edilir. Cəmiyyət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsini müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 19-da izah edilir. Həmin Qeyddə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Cəmiyyət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürüldükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Qarşı tərəf satış məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları

Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərini euzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan banklararası depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) MZƏD kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Cəmiyyət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Cəmiyyət müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları amortizasiya olunmuş dəyərdə təsnifləşdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Cəmiyyət tərəfindən proqnoz məlumatlarının gözlənilən kredit zərərləri modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 19-da göstərilir.

Cəmiyyətin mülkiyyətinə keçmiş girov

Cəmiyyətin mülkiyyətinə keçmiş girov vaxtı keçmiş kreditlərlə bağlı Cəmiyyət tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərindən ibarətdir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır və aktivlərin növündən və Cəmiyyətin həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq əsas vəsaitlər, digər maliyyə aktivləri, investisiya mülkiyyəti və sair aktivlərin tərkibində mal-material ehtiyatlarına daxil edilir və sonradan belə aktivlər üzrə uçot siyasətlərinə uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilir və uçota alınır.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, onun istifadə dəyəri və ya ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər ləğv edilir.

Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə (digər əməliyyat gəlirləri və xərcləri kimi) tanınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Köhnəlmə

Əmlak və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə düz xətt metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>Faydalı istifadə müddəti</u>
Mebel və digər avadanlıqlar	4 il
Kompüter və rabitə avadanlıqları	4 il
Nəqliyyat vasitələri	4 il
Digər əsas vəsaitlər	4 il
	müvafiq lizinq müqaviləsinin müddəti ərzində
<u>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</u>	

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Cəmiyyət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Cəmiyyət aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfır bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Cəmiyyətin bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətlərinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Proqram təminatı ilə bağlı bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Müddətli borc öhdəlikləri

Müddətli borc öhdəliklərinə rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri ilkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

Buraxılmış borc qiymətli kağızlara Cəmiyyət tərəfindən emissiya edilmiş veksellər və korporativ istiqrazlar daxildir. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

İcarə müqavilələri

Cəmiyyətin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu

Cəmiyyət ofis sahələri icarəyə götürür, icarə müqavilələri Cəmiyyətin icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə aktivdən istifadə hüququ kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsinə təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərərə aid edilir. İkinci dəyərli tanınan aktivdən istifadə hüququ onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

İcarə müqavilələri (davamı)

Cəmiyyətin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu (davamı)

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- İcarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətca sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- İndeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- Zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- İcarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun istifadə ediləcəyi qiymət;
- İcarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə hüququnu istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə aktivdən istifadə hüququnun dəyərinə oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Aktivdən istifadə hüququ aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir.

- İcarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- İcarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- Bütün ilkin birbaşa xərclər;
- Bərpa xərcləri.

İcarə müddətini müəyyən edərkən Cəmiyyətin rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya icarənin ləğv edilməsi hüquqlarının istifadəsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması hüquqları (və ya icarənin ləğv edilməsi hüququnun istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Cəmiyyətin icarəyə verən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu

Aktivlər əməliyyat icarəsinə verildikdə alınacaq icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Mənfəət vergisi

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Cari mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri almacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İkinci uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri

Cəmiyyətin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Cəmiyyətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında uçota alınır.

Gəlir və xərclərin uçotu

Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Cəmiyyət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Cəmiyyətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Cəmiyyət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri MZƏD kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Haqq və komissiya gəlirləri

Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Cəmiyyət tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Belə gəlirlərə zəmanət məktubları üzrə haqq və komissiyalar daxildir.

Sair haqq və komissiya gəlirləri Cəmiyyət öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Cəmiyyətin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır (“AZN”).

Monetar aktiv və öhdəliklər Mərkəzi Bankın müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (məzənnə fərqi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən səhm investisiyaları ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə əməliyyat valyutasına çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN (2019: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN).

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatə daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Cəmiyyətin yerli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərdə və ya amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınmış və dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə (“zərər hadisəsi”) nəticəsində yaranıqda və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul axınlarının məbləğinə və vaxtına etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən təsir göstərdikdə mənfəət və ya zərərdə tanınmışdır. Cəmiyyət əhəmiyyətli olub-olmamasından asılı olmayaraq, fərdi şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olmadığı qənaətinə gəldikdə, həmin aktivini analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil etmiş və onların dəyərsizləşməsinə məcmu şəkildə təhlil etmişdir.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Cəmiyyətin nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçməsi statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Kredit üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Cəmiyyətin borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Kredit zərərinin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılmışdır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləmişdir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğun olmuşdur.

Kredit zərəri məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcminə dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilmişdir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənmişdir.

Amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivini ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda və ya bu şərtlər borcalanın və ya emitentin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişdikdə, dəyərsizləşmə şərtlərinin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən ölçülmüşdür. Şərtlərinə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdikdə, yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanınmışdır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasındakı fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunmuşdur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) bərabərləşdirmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivini üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəflər çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Kredit üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azaldıqda və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edildikdə əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə qaytarılmışdır.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə, onlar aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinmişdir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin qaytarılması il üzrə mənfəət və ya zərər dəyərsizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınmışdır.

Faiz gəlir və xərclərinin uçotu

Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaştırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Cəmiyyət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Cəmiyyətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Cəmiyyət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar bərpa edilə bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması zamanı istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gəlirləri hesablanır.

Bütün digər komissiya gəlirləri və sair gəlirlər adətən tamamlanma dərəcəsiindən asılı olaraq hesablama metodu ilə qeydə alınır. Tamamlanma dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin ümumi göstərilməli olan xidmətlərə nisbəti kimi müəyyən edilir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Cəmiyyət maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrinə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 19-da təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (KRƏA), defolt ehtimalı (DE), defolta məruz qalan dəyər (DMQD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (DHZ), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Cəmiyyət hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Cəmiyyət əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Cəmiyyət defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 19-a baxın.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Cəmiyyət onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərtilə, “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir.

Cəmiyyət satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız “stress” ssenarilərdə və ya Cəmiyyətin nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Cəmiyyət tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

“Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması” biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün nağd pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri ("YƏMFÖ") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi

Maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

Cəmiyyət müqavilə üzrə nağd pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Nağd pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirməsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyəərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

Cəmiyyətin kredit müqavilələri makroiqtisadi və ya normativ şərtlərdəki müəyyən dəyişikliklərə cavab olaraq faiz dərəcələrinin tənzimlənməsinə imkan verir. Rəhbərliyin öz mülahizəsi və qiymətləndirməsinə görə, bank sektorundakı rəqabət və borcalanların kreditləri yenidən maliyyələşdirmək qabiliyyəti faiz dərəcələrini bazar səviyyəsindən daha yuxarı müəyyən etməsinə mane olur və buna görə də pul axınları SPPI meyarına uyğun qiymətləndirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu

Tanınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi

16 sayılı MHBS-nin tətbiqi aktivləri və icarə öhdəliklərindən istifadə hüququna dair mülahizələr aparmağı tələb edir. İcarə müddətini təyin edərkən, Cəmiyyət yeniləmə seçimlərini həyata keçirmək üçün iqtisadi stimula yaradan bütün amilləri və halları (və ya ləğvetmə seçimlərini etməməyi) nəzərə alır. Müqavilənin icarə elementlərinə malik olub-olmadığını qiymətləndirmək də mühakimə tələb edir. İcarə öhdəliklərini hesablamaq məqsədilə istifadə olunan müvafiq diskont dərəcəsini müəyyənləşdirmək üçün təxminlərin edilməsi tələb olunur.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu

Cəmiyyət öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Cəmiyyətin gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

Rəhbərliyin ölçü və hesabatlarına əsasən Cəmiyyət növbəti 12 ay ərzində likvidlik ehtiyaclarını tənzimləyə biləcək və buna əsasən hazırkı maliyyə hesabatları fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Bank olmayan kredit təşkilatlarının prudensial tənzimlənməsi Qaydalarının 4-cü maddəsinin tələblərinə əsasən təşkilati-hüquqi formasına uyğun olaraq Cəmiyyət minimum 300,000 (üç yüz min) manat nizamnamə (şərikli) kapitalına (əmlak haqlarına) malik olmalı və fəaliyyəti dövründə müəyyən edilmiş minimum məbləğdən aşağı səviyyədə olmasına yol verməməlidir. Cəmiyyətin nizamnamə fondu bu tələblə uyğunluq təşkil etsə də, 31 dekabr 2020-ci il tarixinə məcmu kapitalı qeyd olunan minimum məbləğdən aşağı səviyyəyə enmişdir. Rəhbərlik Cəmiyyətin gəlirlərində fəaliyyətə başladığı ilk maliyyə ilində yüksək göstəricilərin müşahidə olunmamasını labüd hesab edir və Cəmiyyətin sonrakı dövrlərdə daha çox mənfəət əldə edəcəyinə proqnoz verir. Həmçinin, təsisçilər zərurət yarandığı halda Cəmiyyətə maliyyə dəstəyini təmin etməyi öz öhdəliyinə götürür.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər

3 sayılı MHBS: “Biznesin tərifi”

“Müəssisələrin birləşməsi” adlı 3 sayılı MHBS-yə düzəliş izah edir ki, müəssisə hesab olunmaq üçün inteqrasiya edilmiş fəaliyyətlər və aktivlər dəstinə ən azından birlikdə məhsul yaratmaq qabiliyyətinə əhəmiyyətli töhfə verən giriş komponentlər və əhəmiyyətli proses daxil olmalıdır. Bundan əlavə, düzəliş bir müəssisənin məhsul yaratmaq üçün lazım olan bütün giriş komponentlərini və prosesləri əhatə etmədiyi halda belə mövcud ola biləcəyini izah edir. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır, lakin Cəmiyyət hər hansı müəssisələrin birləşməsinə daxil olarsa, gələcək dövrlərə təsir edə bilər.

7 sayılı MHBS, 9 sayılı MHBS və 39 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Faiz dərəcəsi etalonu islahatı

9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS-yə və 39 sayılı “Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçülmə” adlı MUBS-a düzəlişlər faiz dərəcəsi etalonu islahatının birbaşa təsirinə məruz qalan bütün hedcinq münasibətlərinə tətbiq edilən bir sıra azad etmələri nəzərdə tutur. Hedcinq münasibətinə o zaman təsir göstərilir ki, islahat hedcinq maddəsinin və/və ya hedcinq alətinin etalona əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin müddəti və/və ya məbləği barədə qeyri-müəyyənliklər yaratsın. Bu düzəlişlər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir, çünki Cəmiyyətin faiz dərəcəsinin hedcinqi münasibətləri yoxdur.

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər “Əhəmiyyətlilik” anlayışının tərifi

Düzəlişlər, “məlumatların buraxılması, təhrif edilməsi və ya gizlədilməsi halında, ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin konkret hesabat verən müəssisə haqqında maliyyə məlumatlarını verən maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərəcəyi əsası olaraq gözlənilə bilərsə, həmin məlumatlar əhəmiyyətli hesab olunur”. Düzəlişlər əhəmiyyətliliyin məlumatın maliyyə hesabatları kontekstində fərdi olaraq və ya digər məlumatlarla birlikdə təbiətindən və ya miqyasından asılı olacağını aydınlaşdırır. Məlumatların təhrif edilməsi, əsas istifadəçilər tərəfindən verilən qərarlara təsir göstərəcəyi əsaslı olaraq gözlənilə bilərsə əhəmiyyətli hesab olunur.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

29 mart 2018-ci il tarixində buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Konseptual Əsasları

Konseptual əsaslar standart deyildir və əhatə olunan konsepsiyaların heç biri hər hansı bir standartın konsepsiya və ya tələblərini ləğv etmir. Konseptual əsasların məqsədi BMUSŞ tərəfindən standartların hazırlanmasına və maliyyə hesabatlarını hazırlayanlara tətbiq olunan standart mövcud olmadığı təqdirdə uyğun mühasibat uçotu siyasətlərini hazırlamağa kömək etmək, eləcə də standartların başa düşülməsi və şərh edilməsində bütün tərəflərə kömək etməkdir. Bu mühasibat uçotu prinsiplərini Konseptual Əsaslara uyğun hazırlamış müəssisələrə təsir göstərəcək. Yenidən nəzərdən keçirilmiş Konseptual əsaslar özündə bəzi yeni konsepsiyaları cəmləşdirir, aktiv və öhdəliklər üçün yenilənmiş təriflər və tanınma meyarlarını təqdim edir və bəzi vacib anlayışlara aydınlıq gətirir. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətin edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır.

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər “Covid-19 ilə bağlı icarə güzəştləri”

28 may 2020-ci il tarixində MUBSS, 16 sayılı “İcarələr” adlı MHBS-yə “Covid-19 ilə bağlı icarə güzəştləri” adlı düzəliş qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəçilər Covid-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair MHBS 16 göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Praktiki məqsədəuyğun vasitə olaraq, icarəçi, icarədar tərəfindən Covid-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarəyə düzəliş olub olmadığını qiymətləndirməməyi seçə bilər. Bu yolu seçmiş icarəçi, Covid-19 ilə əlaqəli icarə güzəştidən irəli gələn icarə ödənişlərindəki hər hansı dəyişikliyi, 16 sayılı MHBS əsasında icarə dəyişikliyi olmayan dəyişikliklərlə eyni qaydada uçota alır.

Düzəliş 01 iyun 2020-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu düzəliş Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tarixinə buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Cəmiyyət bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) olanları qəbul etmək niyyətindədir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün MUBS 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nə deməkdir;
- Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- Müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə edə bilməsi təsnifləşdirməyə təsir etmir;
- Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərmir.

Bu düzəlişlər 01 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Cəmiyyət düzəlişlərin onun cari təcrübəsinə təsirini və mövcud kredit müqavilələrinə yenidən nəzərdən keçirilməsinə ehtiyacın olub-olmamasını qiymətləndirir.

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, “Müəssisələrin Birləşməsi” adlı 3 sayılı MHBS-yə “Konseptual Əsaslara İstinad” adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzelisələr 1989-cu ildə buraxılmış “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri”nə istinadlı tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış “Maliyyə Hesabatlarının Konseptual Əsasları”na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır.

Bundan əlavə, Şura, 37 sayılı MHBS və ya 21 sayılı BMHŞK “Tutumlar” əhatə dairəsində olan öhdəliklər və potensial öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial ‘gün 2’ gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etmişdir.

Eyni zamanda, Şura, “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri”nə istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək potensial aktivlərə dair 3 sayılı MHBS-dəki mövcud göstərişi aydınlaşdırmağa qərar vermişdir.

Düzəlişlər 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və gələcək dövrlərə tətbiq olunur. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

Əmlak, qurğu və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, 16 sayılı MHBS-yə “Əmlak, qurğu və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar” düzəlişini qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, qurğu və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktivləri rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılmasını qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Düzəlişlər 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əsas vəsaitlər üçün retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Düzelisələrin Cəmiyyətə əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, 37 sayılı MUBS-a müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri daxil etməli olduğunu müəyyənləşdirən düzəlişlər etmişdir.

Düzəlişlər “birbaşa əlaqəli xərclər yanaşması”nı tətbiq edir. Mal və ya xidməti təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan məsrəflərə həm əlavə xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında qarşı tərəflə dəqiq şəkildə ödənilməli olmadığı hallarda istisna edilir. Düzelisələr 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Cəmiyyət düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində bütün öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi müqavilələrə tətbiq edəcəkdir.

“FİNOKO” BOKT ASC

31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ

MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

MHBS 1 Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində MUBSS 2018-2020-ci illər üçün 1 saylı MHBS “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi” ilə bağlı düzəlişlər qəbul etmişdir. Düzelisələr, 1 saylı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisəyə, ana müəssisənin MHBS-yə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə edərək məcmu çevirmə fərqlərini ölçməyə icazə verir. Bu düzəliş həmçinin 1 saylı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur. Düzelis, 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

9 saylı MHBS “Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün “10 faiz” testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün MUBSS 9 saylı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzelis müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərkən daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya bəyverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya bəyverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş, 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Cəmiyyət, dəyişiklikləri Cəmiyyətin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir.

Düzəlişlərin Cəmiyyətə əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

6. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Nağd pul	16,278	16,278
Tələbli bank hesabları	1,398,830	478,626
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,406,108	494,904

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Cəmiyyətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 19-da təsvir edilir.

	Müxbir hesablar
- Yüksək dərəcə	16,930
- Orta dərəcə	179,680
- Reytingiz banklarda	1,193,220
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,398,830

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Cəmiyyət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 19-da göstərilir.

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Müxbir hesablar
- Yüksək dərəcə	99,286
- Orta dərəcə	197,770
-Reytingsiz banklarda	181,570
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	478,626

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kredit reytingləri Standard & Poor's agentliyinin reytinglərinə (bela reytinglərin mövcud olduğu halda) və ya Standard & Poor's reyting şkalası üzrə ən yaxın ekvivalentə çevrilmiş Moody's və ya Fitch reytinglərinə əsaslanır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcələri üzrə təhlili Qeyd 19-da göstərilir.

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Korporativ kreditlər	144,643	100,149
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	19,029,086	19,868,629
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(612,733)	(908,868)
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərdə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	18,560,996	19,059,910

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərdə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər						
Korporativ kreditlər	144,643	(4,828)	139,815	100,149	(565)	99,584
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər						
İstehlak kreditləri	19,029,086	(607,905)	18,421,181	19,868,629	(908,303)	18,960,326
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərdə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	19,173,729	(612,733)	18,560,966	19,968,778	(908,868)	19,059,910

"FINOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-CI İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə amortizasiya olunmuş dəyərdə müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi balans dəyərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Ümumi balans dəyəri				
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zəmanə bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zəmanə bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ Kreditlər								
01 yanvar 2020-ci il tarixinə	565	-	-	565	100,149	-	-	100,149
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün elitiyənə təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(565)	(1,322)	1,887	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	378	1,998	-	2,376	17,000	42,500	59,500	
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	-	1,887	-	1,887	(18,341)	-	(18,341)	
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	3,335	-	3,335	
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(187)	2,563	1,887	4,263	1,994	42,500	-	44,494
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	378	2,563	1,887	4,828	102,143	42,500	-	144,643

"FINOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-CI IL TARIXINDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Ünvanı göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cami
Korporativ kreditlər							
01 yanvar 2019-cü il tarixinə	718	-	-	718	53,961	-	53,961
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>							
<i>Köçürmələr:</i>							
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	-	-	-	-	74,555	-	74,555
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(153)	-	-	(153)	(17,713)	-	(17,713)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	172	-	172
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	(10,826)	-	(10,826)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(153)	-	-	(153)	46,188	-	46,188
31 dekabr 2019-cü il tarixinə	565	-	-	565	100,149	-	100,149

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)		2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)		2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	
	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cami	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cami	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cami	Cami	
01 yanvar 2020-ci il tarixinə	23,751	105,644	778,908	908,303	12,939,702	4,906,223	2,022,704	19,868,629
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Küçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci və 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1,997)	20,371	(18,373)	-	(148,242)	187,373	(39,131)	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(17,937)	(44,517)	62,454	-	(125,208)	(58,579)	187,787	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	73,335	(5,273)	(68,062)	-	185,962	(88,502)	(97,460)	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	4,120	7,048	40,042	51,210	6,436,712	531,779	1,227,293	8,195,784
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	60,327	(71,041)	(340,894)	(351,608)	(12,431,780)	(980,432)	(132,968)	(13,545,180)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	1,466,848	210,731	2,832,274	4,509,853
Digər hərəkətlər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	117,847	(93,412)	(324,833)	(300,398)	(4,615,708)	(197,630)	3,973,795	(839,543)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	141,598	12,232	454,075	607,905	8,323,994	4,708,593	5,996,499	19,029,086

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Yüksək göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	2-ci				2-ci			
	1-ci Mərhələ (KRƏA) zəmanə bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Mərhələ (KRƏA) zəmanə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA) zəmanə bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
İstehlak kreditləri								
01 yanvar 2019-cu il tarixinə	169,576	3,024	1,364,512	1,537,112	14,704,535	7,759	2,245,506	16,957,800
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Koçurmalar:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(13,385)	80,916	(367,107)	(299,576)	(4,266,307)	4,266,307	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(49,561)	(3,024)	424,562	371,977	-	-	-	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	19,505	-	(197,743)	(178,238)	134,910	-	(134,910)	-
Yeni yaradılmış və ya alınmış	3,865	24,728	157,452	186,045	9,779,275	1,227,659	474,814	11,481,748
Dövr ərzində tamınması dayandırılmış	(62,241)	-	(59,286)	(121,527)	(7,297,787)	(610,590)	(815,546)	(8,723,923)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	-	-	(114,924)	15,088	252,840	153,004
Digər hərəkətlər	(44,008)	-	(543,482)	(587,490)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat ayırmalarına təsir edən cəmi dəyişikliklər	(145,825)	102,620	(585,604)	(628,809)	(1,764,833)	4,898,464	(222,802)	2,910,829
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	23,751	105,644	778,908	908,303	12,939,702	4,906,223	2,022,704	19,868,629

“FINOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 19-da göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyərsizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması.

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan və GKZ üzrə ehtiyat tanınan müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsini əks etdirir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- Ən yüksək dərəcə	102,143	-	-	102,143
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	42,500	-	42,500
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	102,143	42,500	-	144,643
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(377)	(2,564)	(1,887)	(4,828)
Balans dəyəri	101,766	39,936	(1,887)	139,815

31 dekabr 2019-cu il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- Ən yüksək dərəcə	100,149	-	-	100,149
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	-	-	-
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	-	-
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	100,149	-	-	100,149
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(565)	-	-	(565)
Balans dəyəri	99,584	-	-	99,584

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>İstehlak kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	8,323,994	-	-	8,323,994
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	4,708,593	-	4,708,593
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	5,996,499	5,996,499
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	8,323,994	4,708,593	5,996,499	19,029,086
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(141,598)	(12,232)	(454,075)	(607,905)
Balans dəyəri	8,182,396	4,696,361	5,542,424	18,421,181

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat Qeyd 19-də göstərilir.

31 dekabr 2019-cü il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (KRƏA zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>İstehlak kreditləri</i>				
- Ən yüksək dərəcə	12,939,702	-	-	12,939,702
- Yüksək dərəcə	-	-	-	-
- Orta dərəcə	-	4,906,223	-	4,906,223
- Xüsusi monitoring tələb edir	-	-	2,022,704	2,022,704
- Defolt	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	12,939,702	4,906,223	2,022,704	19,868,629
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(23,751)	(105,644)	(778,908)	(908,303)
Balans dəyəri	12,915,951	4,800,579	1,243,796	18,960,326

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

Kreditlər üzrə təminatın alınması ilə bağlı Cəmiyyətin siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Cəmiyyətin saxladığı təminatın ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- daşınmaz əmlak	79,211	13,011,344
- daşınan əmlak	-	138,028
- istiqrazlar	-	4,159
- qiymətli metal	-	1,300,780
Cəmi	79,211	14,454,311
Təminatsız kreditlər	65,432	4,574,775
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər və avansların ümumi dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	144,643	19,029,086

31 dekabr 2019-cu il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:		
- daşınmaz əmlak	96,267	13,882,564
- daşınan əmlak	-	119,143
- istiqrazlar	-	44,711
- qiymətli metal	-	1,364,959
Cəmi	96,267	15,411,377
Təminatsız kreditlər	3,882	4,457,252
Cəmi müştərilərə verilən amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər və avansların ümumi dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	100,149	19,868,629

"FINOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

	Mebel və digər avadanlıqlar	Kompüter və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vasitələr	İcaraya götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
01 yanvar 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	74,919	104,343	8,232	3,802	121,010	282,652	594,958
Əlavələr	22,021	53,058	-	-	20,531	633,260	728,870
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(24,747)	(48,149)	(2,106)	(1,075)	(31,895)	(53,433)	(161,405)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	72,193	109,252	6,126	2,727	109,646	862,479	1,162,423
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər	120,949	234,545	8,500	4,335	144,392	962,505	1,475,226
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(48,756)	(125,293)	(2,374)	(1,608)	(34,746)	(100,026)	(312,803)
31 dekabr 2019-cu tarixinə balans dəyəri	72,193	109,252	6,126	2,727	109,646	862,479	1,162,423
01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	72,193	109,252	6,126	2,727	109,646	862,479	1,162,423
Əlavələr	4,890	17,097	-	-	-	198,000	219,987
Silimmə	(30,323)	(60,645)	(8,500)	(1,074)	(36,098)	(97,012)	(8,500)
Köhnəlmə/amortizasiya xərci			(954)				(226,106)
Yığılmış köhnəlmənin silinməsi			3,328				3,328
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	46,760	65,704	-	1,653	73,548	963,467	1,151,132
31 dekabr 2020-ci il tarixinə ilkin dəyər	125,839	251,642	-	4,335	144,392	1,160,505	1,686,713
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(79,079)	(185,938)	-	(2,682)	(70,844)	(197,038)	(535,581)
31 dekabr 2020-ci tarixinə balans dəyəri	46,760	65,705	-	1,653	73,548	963,467	1,151,132

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsində istifadə olunan proqram təminatı üzrə lisenziya və modulardan ibarətdir. İcaraya götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri Göyçay və Qazaxda yeni açılmış filialların təmir və istismar xərclərindən ibarətdir.

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri

Cəmiyyət ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri 2-5 il müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması hüququnu da nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Cəmiyyət icarə komponentləri qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir. İcarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir.

İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivlər ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz. Cəmiyyətin icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi hüquqları daxil edilmişdir. Bu hüquqlar Cəmiyyətin fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə hüquqlarının əksəriyyəti Cəmiyyət və müvafiq icarəyə verən tərəfindən icra edilə bilər.

01 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən icarə müqavilələri icarəyə götürülmüş aktivin Cəmiyyətin istifadəsi üçün hazır olduğu tarixdən başlayaraq müvafiq öhdəliklə birlikdə aktivdən istifadə hüququ kimi tanınır.

Aktivdən istifadə hüququ icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlil aşağıda göstərilir:

	<u>Ofis sahələri</u>
01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri (16 saylı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl)	-
01 yanvar tarixinə 16 saylı MHBS-nin tətbiq edilməsi	317,219
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəmə xərci	(136,989)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	180,230
İlin əvvəli və ilin sonuna icarə öhdəlikləri məbləğinin maliyyələşdirmə fəaliyyətində müvafiq nağd və nağdsız dəyişikliklərlə uyğunlaşdırılması aşağıdakı göstərilir:	
	<u>İcarə öhdəlikləri</u>
01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri (16 saylı MHBS-nin tətbiq edilməsindən əvvəl)	-
01 yanvar tarixinə 16 saylı MHBS-nin tətbiq edilməsi	317,219
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan maliyyə xərci	22,033
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan maliyyə xərcin ödənilməsi	(22,033)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi	(146,207)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	171,012

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

9. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri (davamı)

01 yanvar 2020-ci il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Gələcək minimum icarə ödənişləri	168,240	182,904	351,144
Maliyyə xərcləri	(22,033)	(11,892)	33,925
Xalis dəyər	146,207	171,012	317,219

31 dekabr 2020-ci il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Gələcək minimum icarə ödənişləri	136,335	46,569	182,904
Maliyyə xərcləri	(9,628)	(2,264)	(11,892)
Xalis dəyər	126,707	44,305	171,012

Tanınmış icarə öhdəlikləri ödəniş müddəti üzrə aşağıdakı kimi təsnif edilir:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Qısamüddətli hissə	126,707	146,207
Uzunmüddətli hissə	44,305	171,012
Cəmi icarə öhdəlikləri	171,012	317,219

10. Sair aktivlər

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan sair maliyyə aktivləri		
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	-	5,372,000
Cəmi amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan sair maliyyə aktivləri	-	5,372,000
Sair qeyri-maliyyə aktivləri		
Cəmiyyətin mülkiyyətinə keçmiş girov	2,928,151	2,515,204
Verilmiş avanslar	316,012	304,851
Sair	193,185	153,748
Cəmi sair qeyri-maliyyə aktivləri	3,437,348	2,973,803
Cəmi sair aktivlər	3,437,348	8,345,803

Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri Cəmiyyətin yerli banklardakı müxbir hesablarında yerləşdirdiyi xarici valyutada olan qalıqları əks etdirir. Cəmiyyət öz fəaliyyətini maliyyələşdirmək məqsədilə bu vəsaitlərdən istifadə edə bilməz. Cəmiyyət məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitlərinin əvəzinə həmin banklardan milli valyutada kreditlər cəlb etmişdir. Qeyd 11-ə baxın.

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Sair aktivlər (davamı)

Cəmiyyətin mülkiyyətinə keçmiş girovlar vaxtı keçmiş kreditlərlə bağlı Cəmiyyət tərəfindən əldə edilmiş daşınmaz əmlak aktivlərindən ibarətdir. Cəmiyyət həmin aktivləri yaxın gələcəkdə satmağı proqnozlaşdırır. Bu aktivlər satış üçün nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər anlayışına cavab vermir və 2 sayılı MUBS “Mal-material ehtiyatları” standartına uyğun olaraq ehtiyatlar kimi təsnifləşdirilir. Həmin aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınmışdır.

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları istisna olmaqla, amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan sair maliyyə aktivləri ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. 31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan sair maliyyə aktivlərinin balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsini əks etdirir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)
<i>Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri</i>	
Yüksək dərəcə	-
Ümumi balans dəyəri	-
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-
Balans dəyəri	-

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)
<i>Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri</i>	
Yüksək dərəcə	5,372,000
Ümumi balans dəyəri	5,372,000
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-
Balans dəyəri	5,372,000

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Cəmiyyət məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üzrə yanaşma Qeyd 19-da təqdim edilir.

11. Müddətli borc öhdəlikləri

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Paşa Bank ASC	-	5,388,450
Dunwich FZE	1,657,400	1,703,008
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	1,068,784	516,104
Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondu	29,445	43,823
Mərkəzi Bank	21,421	21,421
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	2,777,050	7,672,806

31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə borc öhdəlikləri əsas borc və hesablanmış ödəniləcək faizlərdən ibarətdir.

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Müddətli borc öhdəlikləri (davamı)

18 dekabr 2014-cü il tarixində "Dunwich FZE" təşkilatı Cəmiyyətə 12 ay müddətinə illik 15% dərəcəsi ilə 300,000 ABŞ dolları (235,320 AZN) məbləğində kredit ayırmışdır. Həmin kredit müqaviləsinin müddəti 6 noyabr 2019-cu il tarixinədək uzadılmışdır. 4 noyabr 2015-ci il tarixində Cəmiyyət "Dunwich FZE" təşkilatı ilə 12 ay müddətinə illik 15% dərəcəsi ilə 650,000 ABŞ dolları (1,105,065 AZN) məbləğində yeni kredit müqaviləsi imzalamışdır. Həmin kredit müqaviləsinin müddəti 28 dekabr 2019-cu il tarixinədək uzadılmışdır.

"Paşa Bank" ASC-dən 10 yanvar 2019 (263,000 AZN) və 24 yanvar 2019-cu il və 12 dekabr 2019-cu il tarixləri ərzində (ümumi məbləği 3,748,500 AZN) 8 kredit götürülmüşdür. Kreditlərin ödəmə müddəti 1 il, illik faiz dərəcəsi isə müvafiq olaraq 7% və 8% təşkil edir. "AzərTürk Bank" ASC-dən isə 09 yanvar 2019-cu il tarixində 78,000 AZN) və Mərkəzi Bankdan 12 dekabr 2019-cu il tarixində (21,420 AZN) cəlb edilmiş kreditlərin ödəmə müddəti müvafiq olaraq 1 il və 5 il, illik faiz dərəcəsi isə 7% və 0.1% təşkil edir. "Yelo Bank" ASC-dən 23 yanvar 2019-cu il tarixində (595,000 AZN) və 26 aprel 2019-cu il tarixində (212,500 AZN) cəlb edilmiş kreditlərin illik faiz dərəcəsi 7% təşkil edir.

Cəmiyyət "Paşa Bank" ASC və "AzərTürk Bank" ASC-dən alınmış kreditlərin əvəzində pul şəklində girov qoymuşdur (Qeyd 10). Yuxarıda qeyd olunan digər kreditlər üçün Cəmiyyət tərəfindən hər hansı girov qoyulmamışdır.

Bundan əlavə, yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində hər hansı xüsusi maliyyə və qeyri-maliyyə şərtləri nəzərdə tutulmur.

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan ("SİF") və Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən alınmış kreditlərin ödəmə müddəti 3 il, illik faiz dərəcəsi isə müvafiq olaraq 1% və 2% təşkil edir. Rəhbərlik həmin kreditlər üzrə faiz dərəcələrinin SİF və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən yerli banklara verilmiş kreditlərin faiz dərəcələrinə bərabər olduğunu hesab edir. Cəmiyyət SİF və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin vəsaitləri hesabına güzəştli kreditlər almaq istəyən sahibkarlıq subyektləri arasında vasitəçi kimi çıxış edir və SİF və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən investisiya layihələri müsbət qiymətləndirilmiş sahibkarlıq subyektlərinə kreditlər ayırır. Cəmiyyət sahibkarlıq subyektlərinə kreditləri müvafiq olaraq 6% və 7% dərəcəsi ilə təqdim edir.

20 aprel 2020-ci il və 15 dekabr 2020-ci il tarixlərində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin nəzdində Aqrar Xidmət Agentliyi tərəfindən illik 2,5% faiz dərəcəsi ilə qeyri-müəyyən müddətə şirkətə 200,000 AZN və 500,000 AZN kredit xətləri verilmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və uzunmüddətli hissəsi müvafiq olaraq 2,220,221 AZN və 556,829 AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərində başa çatan illər üzrə borc öhdəlikləri üzrə faizlər bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə müddətli borc öhdəliklərinin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabər olmuşdur.

Müddətli borc öhdəliklərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili Qeyd 19-da göstərilir.

12. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Veksellər	-	170,332
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	6,572,310	1,055,603
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızlar	6,572,310	1,225,935

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Buraxılmış bərc qiymətli kağızlar (davamı)

İstiqrazların tədavül müddəti 5 il, illik faiz dərəcəsi isə illik 9% olmaqla, rüblük ödənilir.

Veksellərin ödəniş müddəti 3 il, illik faiz dərəcəsi isə 14% təşkil edir.

Korporativ istiqrazlar və veksellər üzrə qalıqlara əsas bərc və hesablanmış faizlər daxildir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə bərc qiymətli kağızların qısa və uzunmüddətli hissələri müvafiq olaraq 1,463,023 AZN və 5,109,287 AZN təşkil etmişdir.

Buraxılmış bərc qiymətli kağızların ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 22-ə baxın. Buraxılmış bərc qiymətli kağızların faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 19-da göstərilir. Əlaqəli tərəflər üçün buraxılmış bərc qiymətli kağızlar haqqında məlumat Qeyd 23-da açıqlanır.

13. Sair öhdəliklər

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Buraxılmaqda olan veksellər	10,426,097	14,873,708
Sair öhdəliklər	60,727	37,846
Cəmi sair öhdəliklər	10,486,824	14,911,554

Cəmiyyət fiziki şəxslərə 49 ədəd (2019: 37 ədəd) sadə veksəl buraxmışdır. Həmin veksellər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bank tərəfindən qeydiyyatla alınma prosesindədir. Bu veksellərin ödəmə müddəti 1-2 il, illik faiz dərəcəsi isə 12-23% təşkil edir və qeydiyyatla alındıqdan sonra buraxılmış bərc qiymətli kağızlar kateqoriyasında veksellər kimi təsnifləşdiriləcəkdir.

14. Nizamnamə kapitalı

Cəmiyyətin təsdiq edilmiş nizamnamə kapitalı bir səhmin nominal dəyəri 10 AZN olan 485.5 min ədəd adi səhmdən ibarətdir (2019: bir səhmin nominal dəyəri 10 AZN olan 485.5 min ədəd adi səhm).

15. Faiz gəlirləri və xərcələri

	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınan kreditlər və avanslar	5,064,644	4,785,410
Cəmi effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	5,064,644	4,785,410
Faiz xərcələri		
Müddətli bərc öhdəlikləri	(724,754)	(642,065)
Korporativ istiqrazlar	(149,827)	(19,741)
Veksellər	(2,472,930)	(2,342,994)
İcarə öhdəliyi üzrə faiz xərci	(22,033)	-
Cəmi faiz xərcələri	(3,369,544)	(3,004,800)
Xalis faiz gəlirləri	1,695,100	1,780,610

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

16. İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər		(904,110)	(696,572)
Peşəkar xidmətlər		(207,490)	(462,432)
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci	9	(136,989)	-
Əmlak və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə xərcləri	8	(129,008)	(107,972)
Qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	8	(97,012)	(53,433)
Xidmət haqqı		(42,192)	(26,008)
Rəbitə xərcləri		(37,445)	(23,332)
Mətbəə xərcləri		(16,362)	(19,226)
İcarə xərcləri		(5,762)	(126,963)
Təmir və texniki xidmət xərcləri		(5,272)	(13,524)
Sair		(209,553)	(180,956)
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(1,791,195)	(1,710,418)

İşçi heyəti ilə bağlı xərclərə 126,954 AZN (2019: 94,239 AZN) məbləğində sosial sığorta ödənişləri daxildir.

17. Mənfəət vergisi

(a) Mənfəət vergisi xərcinin komponentləri

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
Cari vergilər	62,658	174,291
Təxirə salınmış vergilər	31,500	93,293
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	94,158	267,584

(b) Mənfəət vergisi xərci ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzləşdirilməsi

2020-ci il və 2019-cu il tarixləri ərzində Cəmiyyətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir.

	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
Vergidən əvvəlki mənfəət	107,307	616,907
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	21,461	123,381
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin və ya vergiyə cəlb edilməyən gəlirlərin vergi effekti:		
- Tanınmamış digər potensial təxirə salınmış vergi aktivləri	72,697	144,203
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	-	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	94,158	267,584

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Mənfəət vergisi (davamı)

(c) Müvəqqəti fərqlərin növləri üzrə təxirə salınmış vergilərin təhlili

MHBS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir.

Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2018: 20%) dərəcəsində qeydə alınır.

	01 yanvar 2020	Mənfəət və ya zərərdə tanınmışdır	31 dekabr 2020
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	73,753	(39,602)	34,151
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	(135,955)	27,546	(108,409)
Aktivdən istifadə hüququ	-	(36,046)	(36,046)
İcarə öhdəlikləri	-	34,202	34,202
Sair aktivlər	117,819	(11,600)	100,219
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli	55,617	(31,500)	24,117
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivli	191,572	(167,455)	24,117
Tanınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(135,955)	135,955	-
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli	55,617	(31,500)	24,117

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üçün müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	01 yanvar 2019	Mənfəət və ya zərərdə tanınmışdır	31 dekabr 2019
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	51,583	22,170	73,753
Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər	(20,492)	(115,463)	(135,955)
Sair aktivlər	117,819	-	117,819
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli	148,910	(93,293)	55,617
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivli	31,091	24,526	55,617
Tanınmış təxirə salınmış vergi öhdəliyi	117,819	(117,819)	-
Təxirə salınmış xalis vergi aktivli	148,910	(93,293)	55,617

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

Təqdim olunan hər bir dövr üzrə Cəmiyyətin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bu öhdəliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır.

	Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər				Cəmi
	Müddətli borclar	Korporativ istiqrazlar	Veksellər	Sair öhdəliklər (qeydiyyatdan keçməmiş veksellər)	
01 yanvar 2019-cu il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	5,030,431	316,136	4,476,189	10,590,874	20,413,630
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	2,692,802	727,674	-	4,473,996	7,894,472
Ödənilmiş faizlər	(686,618)	(7,948)	(532,889)	(473,190)	(1,700,645)
Sair nağdsız dəyişikliklər	636,191	19,741	(3,772,968)	282,028	(2,835,008)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	7,672,806	1,055,603	170,332	14,873,708	23,772,449
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	(4,956,045)	5,476,608	5,785,321	5,132,259	11,438,143
Ödənilmiş faizlər	(785,043)	(111,728)	(1,311,812)	(1,116,406)	(3,324,989)
Sair nağdsız dəyişikliklər	845,332	151,827	(4,643,841)	(8,463,464)	(12,110,146)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	2,777,050	6,572,310	-	10,426,097	19,775,457

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Risqlərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski

Maliyyə aləti ilə əməliyyatlar üzrə tərəflərdən biri müqavilə öhdəliyini yerinə yetirmədikdə və bu, digər tərəfin maliyyə zərəri çəkməsinə səbəb olduqda, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Cəmiyyətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zamanətləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğini əks etdirir.

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riskin idarəedilməsi

Kredit riski Cəmiyyətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir.

Kredit riskinin bazar şəraitindən, gələcək pul axınlarından və zamandan asılı olaraq dəyişməsinə görə risklərin idarə edilməsi məqsədilə qiymətləndirilməsi mürəkkəb prosesdir və modellərin istifadəsini tələb edir. Aktivlər portfeli üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi defoltun baş vermə ehtimalına, müvafiq zərər əmsallarına və kontragentlər arasında defolt vəziyyətlərinin korrelyasiyası ilə bağlı əlavə təxminləri tələb edir.

Limitlər

Cəmiyyət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Belə risklərə mütəmadi olaraq nəzarət edilir və limitlərə ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır.

Müştərilərlə iş üzrə kredit mütəxəssisləri tərəfindən yaradılmış kredit ərizələri kredit limitinin təsdiqlənməsi üçün müvafiq kredit komitəsinə təqdim edilir. Kredit riski, həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zamanətlərini almaqla idarə olunur. Kredit riskinin monitorinqi məqsədləri üçün kredit departamentinin mütəxəssisləri tərəfindən müntəzəm olaraq müştərilərin fəaliyyəti və maliyyə göstəricilərinin təhlili əsasında hesabatlar hazırlanır. Ödəmə qabiliyyəti aşağı olan müştərilər ilə bağlı əhəmiyyətli risklər haqqında məlumat rəhbərliyə təqdim olunur və onun tərəfindən təhlil edilir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Cəmiyyət iki yanaşmadan: daxili risk əsaslı reyting sistemindən (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Daxili və xarici kredit reytingləri və müəyyən edilmiş defolt ehtimalı intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Müvafiq daxili reytinglər	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)
Ən yüksək dərəcə	0	AAA dan BB+ dək
Yüksək dərəcə	1	BB dan B+ dək
Orta dərəcə	2	B, B-
Xüsusi monitorinq tələb edir	3	CCC+ dan CC- dək
Defolt	4 – 5	C, D-I, D-II

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riskinin təsnifatı sistemi (davamı)

IRB sistemi Cəmiyyət daxilində işlənilib hazırlanır və reytinglər rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilir. Cəmiyyət aktivin növündən asılı olaraq kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Belə sistemlərin ən çox istifadə olunan üç növü aşağıda göstərilir:

- *Modelə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri kredit şöbəsinin mütəxəssislərinin məhdud iştirakı ilə müstəqil şəkildə işlənilib hazırlanmış statistik modellərin vasitəsilə təyin edilir. Statistik modellər keçmiş dövrlərdə baş vermiş defolt vəziyyətləri barədə məlumatlara əsasən proqnozlaşdırma üçün optimal sayılan keyfiyyət və kəmiyyət məlumatlarını əhatə edir.
- *Ekspert mülahizəsinə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri Cəmiyyət tərəfindən işlənilib hazırlanmış daxili metodologiya və müxtəlif keyfiyyət və kəmiyyət amilləri əsasında kredit şöbələrinin təcrübəli mütəxəssisləri tərəfindən təyin edilir. Bu metod mürəkkəb statistik modellərə deyil, ekspert metodologiyasına və mülahizələrinə əsaslanır.
- *Hibrid sistem:* bu reyting sistemi yuxarıda göstərilən iki sistemin birləşməsidir. Bu sistem ekspertlərin iştirakı ilə əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə etməklə işlənilib hazırlanmışdır.

Cəmiyyət aşağıdakı maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün IRB sistemlərini tətbiq edir: korporativ və istehlak kreditləri.

Reyting modelləri müntəzəm olaraq rəhbərlik tərəfindən nəzərdən keçirilir və faktiki defolt məlumatları əsasında fərqlər təhlil edilir və zərurət yarandıqda yenilənir. Cəmiyyət istifadə edilən metoddan asılı olmayaraq, müntəzəm olaraq reytinglərin düzgünlüyünü təsdiqləyir, modellərin proqnozlaşdırılma imkanını hesablayır və qiymətləndirir.

Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) qiymətləndirilməsi

GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Cəmiyyət tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“DE”), defolta məruz qalan dəyər (“DMQD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“DHZ”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

DMQD-hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. DE – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. DHZ – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici DMQD in faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

GKZ-nin hesablanması üçün Cəmiyyət 2-ci Mərhələdəki risklər üçün bütöv müddət üzrə (*bütöv müddət üzrə GKZ*) və 1-ci Mərhələdəki kreditlər üçün bir illik müddət üzrə (*12 aylıq GKZ*) defolt ehtimalı müəyyən etməlidir. 9 sayılı MHBS nin tətbiqi ilə bağlı olaraq təxmini yanaşmadan istifadə edilmişdir. Ümumi portfel üçün 0, 1, 2, 3 yekun reyting qrupları və defolt (vaxtı keçmiş günlərin reytingi > 3) arasında keçidləri modeləşdirmək üçün miqrasiya matrislərindən istifadə edilmişdir.

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) qiymətləndirilməsi (davamı)

GKZ-nin hesablanması zamanı 9 sayılı MHBS-nin əsas tələblərindən biri gələcək proqnoz məlumatlarının nəzərə alınmasıdır. Adətən bu, iqtisadiyyatın gözlənilən inkişafı (makroiqtisadi məlumat) ilə əlaqədar təxminlərə düzəlişin edilməsini tələb edir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalına belə düzəlişin əlavə edilməsinin nisbətən asan və əlverişli üsulu seçilmiş makroiqtisadi dəyişənlər ilə müqayisədə əvvəlki dövrlərdə baş verən defolt dərəcələrinin davranışını izah edən regressiya modellərinin istifadə edilməsidir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal DE ayrılıqlarını müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur.

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Cəmiyyət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
 - Cəmiyyət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
 - borcalan vəfat etdikdə;
 - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
 - kreditlər çəkilməmiş kredit zərərlərini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Cəmiyyət defolt anlayışını dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd olunan defolt anlayışı Cəmiyyətin bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinin qiymətləndirilməsi (KRƏA) həm fərdi qaydada, həm də portfel əsasında həyata keçirilir. Hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri ilə əlaqədar kredit riskinin əhəmiyyətli artması skoring modellərindən asılı olaraq portfel əsasında və ya fərdi qaydada qiymətləndirilir.

Rəhbərlik kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğunu müntəzəm olaraq yoxlayır və təhlil edir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Cəmiyyət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- risk üzrə "xüsusi monitorinq tələb edir" ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- kredit riski daxili reytinglər əsasında hesablanmış məhdudlaşdırıcı meyarlar əsasında əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda;
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq "nəzarət siyahısına" daxil edildikdə;
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skoring modellərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Cəmiyyət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik seqmentlərin monitorinqini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) qiymətləndirilməsi (davamı)

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ -ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İkinci tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Cəmiyyət faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Cəmiyyət həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərlərini portfel əsasında qiymətləndirir: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfelini seqmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, DE, DHZ) tətbiq edilir. Bu yanaşma borcalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərlər haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni seqmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Qiymətləndirmə portfel əsasında aparıldıqda Cəmiyyət risk mərhələlərini müəyyən edir və zərər üzrə ehtiyatları ümumi şəkildə hesablayır. Cəmiyyət kredit portfelini kredit riskinin ümumi xüsusiyyətləri əsasında müəyyən edilmiş seqmentlər əsasında ehtiyat şəkildə təhlil edir ki, qrup daxilində kredit portfəlləri eyni və ya analoji risklərə malik olsunlar.

Əsas ümumi kredit xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir: müştərinin növü (məsələn, topdansaş və ya pərakəndə), məhsulun növü, kredit riskinin reytingi, ilkin tanınma tarixi, ödəmə müddətinədək qalan tarix, təminatın keyfiyyəti və kredit məbləğinin təminatın dəyərinə nisbəti (LTV). Müxtəlif seqmentlər, həmçinin DE və DHZ kimi kredit riski parametrlərindəki fərqləri əks etdirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti müntəzəm olaraq qruplar üzrə bölgünün uyğunluğunu yoxlayır və təhlil edir.

Ümumiyyətlə, GKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsi əsasında istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan DMQD, DE və DHZ. GKZ hər bir fərdi kredit qalığını və ya ümumi seqmentin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasilini tapılır və bərpə ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün GKZ-nin hesablanması effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Kredit riski parametrlərinin əsas hesablanma prinsipləri

DMQD-maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün DMQD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski parametrlərinin əsas hesablanma prinsipləri (davamı)

GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yaranıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütün müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Cəmiyyət seqmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı ayrılır) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan istifadə edilir.

DHZ-defolt olmuş kredit qalığı üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Cəmiyyətin proqnozunu əks etdirir. DHZ kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bütöv müddət üzrə DHZ defolt hadisəsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. DHZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması aşağıdakı göstəriləndiyi kimi, DHZ in defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanmasından ibarətdir:

- DHZ modelləşdirməsi zamanı defolta məruz qalmış kredit qalıqları tam ödənilmə və silinmə ilə nəticələnəcək son iki vəziyyətin (absorbing vəziyyəti) bütöv müddət üzrə ehtimaldır. DHZ iki mümkün son vəziyyətdə ehtimal ilə ölçülən orta çəkili zərər məbləğidir – yəni, kredit ödənilməyi halda 0% zərər və silindiyi halda 100% zərər yaranır və bu, reyting şkalası üzrə “9” balla qiymətləndirilir. Nəticədə, DHZ parametri yalnız reyting şkalası üzrə 9 bala miqrasiya ehtimalıdır. Buna görə, miqrasiya matrisi yanaşması tətbiq edilmişdir. Bu yanaşmaya əsasən 4-9 reytingləri bir defolt vəziyyəti üzrə qruplaşdırılmamış və ayrı-ayrı vəziyyətlər kimi qeydə alınmışdır. Bu metoda uyğun olaraq 9 reytingi absorbing vəziyyəti hesab edilir və 4-8 reytinglərdə baş verən defolqlar 9-cu reytingə bütöv müddət keçid metodu ilə hesablanmış müvafiq DHZ göstəricilərinə malik olacaqdır.
- Uzunmüddətli kredit qalıqlarının tamamilə ümitsiz kimi qeydə alınmasının məntiqi standart bərpə variantlarının artıq yerinə yetirilməsindən və DHZ-nin hesablanması üçün əsas məlumatlarda əks etdirilməsindən irəli gəlir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi bölməsindəki reytinglər cədvəlinə baxın.

2019-cu il və 2018-ci illər üzrə DHZ-nin hesablanması nəticəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

Reyting	DHZ (2020)	DHZ (2019)
0-3	71.92%	71.92%
4	75.42%	75.42%
5	79.92%	79.92%
6	90.98%	90.98%

GKZ modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəklənən proqnoz məlumatlarından istifadə edilir. Cəmiyyət kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklər ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Cəmiyyət in iqtisadçıları tərəfindən rüblük təqdim edilir və növbəti dörd il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Qeyd 4-ə baxın.

"FINOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski

Cəmiyyət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) xarici valyuta və (b) faiz hesablanan aktiv və öhdəliklər üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar riskinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Cəmiyyətin məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfi dəyişikliklərə görə Cəmiyyətin məruz qala biləcək açıq bazar mövqələri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Xarici valyuta riski

Cəmiyyət Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonunda, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Cəmiyyət spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı törəmə alətlərlə əməliyyat aparmır.

Hesabat dövrünün sonuna Cəmiyyətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	12,541,204	(4,089,156)	8,452,048	12,463,813	(7,310,597)	5,153,216
ABŞ dolları	7,425,900	(15,918,040)	(8,492,140)	12,463,001	(16,461,852)	(3,998,851)
Cəmi	19,967,104	(20,007,196)	(40,092)	24,926,814	(23,772,449)	1,154,365

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtlə, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərəre təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
	Mənfəət və ya zərəre təsir	Mənfəət və ya zərəre təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi	(1,698,428)	(799,770)
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi	1,698,428	799,770

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Cəmiyyətin mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitalla hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Cəmiyyətin əməliyyat valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan monetar qalıqları üçün hesablanmışdır.

Cəmiyyət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Cəmiyyətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər olan müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür;
- Cəmiyyət bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninə mümkün ola biləcək limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

“FİNOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski

Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Belə dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Cəmiyyətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil aşağıda göstərilir. Cədvəldə Cəmiyyətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 12 aya qədər	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2020-cu il					
Cəmi maliyyə aktivləri	8,304,905	1,718,509	5,484,042	4,459,648	19,967,104
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,176,481)	(3,337,316)	(8,723,857)	(5,769,542)	(20,007,196)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə faiz dərəcəsi üzrə xalis həssaslıq kəsiri	6,128,424	(1,618,807)	(3,239,815)	(1,309,894)	(40,092)
31 dekabr 2019-cu il					
Cəmi maliyyə aktivləri	6,276,609	2,953,206	8,250,886	7,446,113	24,926,814
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(2,000,158)	(4,764,601)	(14,358,167)	(2,649,523)	(23,772,449)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə faiz dərəcəsi üzrə xalis həssaslıq kəsiri	4,276,451	(1,811,395)	(6,107,281)	4,796,590	1,154,365

Cəmiyyət Azərbaycan manatı ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfəəti Azərbaycan manatı üzrə faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.

Cəmiyyət öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Cəmiyyətin əsas idarəedici heyəti tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
	AZN	ABŞ dolları	AZN	ABŞ dolları
Aktivlər				
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1%-52%	15%-30%	1%-52%	15%-28%
Öhdəliklər				
Müddətli bənc öhdəlikləri	0.1%-15%	1%-19%	0.1%-9%	15%
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	15%	9%	-	9%
Veksellər	-	-	-	14%

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski (davamı)

Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən ayrılan kreditlər üzrə faiz dərəcəsi müvafiq olaraq 5% (2019: 5%, 6%) və 7%, 12% (2019: 7%, 36%) təşkil edir.

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən "-" işarəsi Cəmiyyətin müvafiq valyutada aktiv və öhdəliklərə malik olmadığını bildirir.

Digər maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri üçün faiz hesablanmır.

Coğrafi risk konsentrasiyaları

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyasının təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	Qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,406,108	-	1,406,108
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	18,560,996	-	18,560,996
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-
Cəmi maliyyə aktivləri	19,967,104	-	19,967,104
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	(1,119,650)	(1,657,400)	(2,777,050)
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	(6,572,310)	-	(6,572,310)
Buraxılmış veksellər	-	-	-
İcarə öhdəlikləri	(171,012)	-	(171,012)
Sair öhdəliklər	(10,486,824)	-	(10,486,824)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(18,349,796)	(1,657,400)	(20,007,196)
Maliyyə alətləri üzrə xalis balans mövqeyi	1,617,308	(1,657,400)	(40,092)

Aktiv və öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyasının təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	Qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	494,904	-	494,904
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	19,059,910	-	19,059,910
Sair maliyyə aktivləri	5,372,000	-	5,372,000
Cəmi maliyyə aktivləri	24,926,814	-	24,926,814
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	(5,969,798)	(1,703,008)	(7,672,806)
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	(1,055,603)	-	(1,055,603)
Buraxılmış veksellər	(170,332)	-	(170,332)
Sair öhdəliklər	(14,873,708)	-	(14,873,708)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(22,069,441)	(1,703,008)	(23,772,449)
Maliyyə alətləri üzrə xalis balans mövqeyi	2,857,373	(1,703,008)	1,154,365

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski

Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Cəmiyyətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır.

Cəmiyyətin Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Cəmiyyət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Cəmiyyətin likvidlik siyasəti aşağıdakıları özündə əks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımı likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Cəmiyyətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Cəmiyyətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının müəyyən vaxt çərçivəsində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitorinqinin aparılması.

Aşağıdakı cədvəllərdə potensial olaraq yarana biləcək faizlər də daxil olmaqla, Cəmiyyətin öhdəliklərinin balans dəyəri balans tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 12 aya qədər	12 aydan 5 ilə qədər	Cəmi
Öhdəliklər					
Müddətli borc öhdəlikləri	223,344	446,689	1,746,496	591,303	3,007,832
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	173,349	346,698	1,560,139	7,595,484	9,675,670
Buraxılmış veksellər	-	-	-	-	-
İcarə öhdəlikləri	10,165	52,265	64,205	44,377	171,012
Sair öhdəliklər	1,824,306	2,899,045	6,839,636	71,672	11,634,749
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	2,231,164	3,744,697	10,210,467	8,302,926	24,489,263

“FINOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 12 aya qədər	12 aydan 5 ilə qədər	Cəmi
Öhdəliklər					
Müddətli borc öhdəlikləri	2,005,041	1,815,757	3,991,425	358,741	8,170,964
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	21,274	41,885	124,957	-	188,116
Buraxılmış veksellər	39,774	52,691	237,108	1,165,672	1,495,245
Sair öhdəliklər	2,125,392	3,732,054	9,923,976	1,159,553	16,940,975
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	4,191,481	5,642,387	14,277,466	2,683,966	26,795,300

Cəmiyyət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Cəmiyyət aşağıda göstəriləndiyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 12 aya qədər	12 aydan 5 ilə qədər	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il					
Maliyyə aktivləri	8,304,905	1,718,509	5,484,042	4,459,648	19,967,104
Maliyyə öhdəlikləri	(2,176,481)	(3,337,316)	(8,723,857)	(5,769,542)	(20,007,196)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	6,128,424	(1,618,807)	(3,239,815)	(1,309,894)	(40,092)
31 dekabr 2019-cu il					
Maliyyə aktivləri	6,276,609	2,953,206	8,250,886	7,446,113	24,926,814
Maliyyə öhdəlikləri	(2,000,158)	(4,764,601)	(14,358,167)	(2,649,523)	(23,772,449)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	4,276,451	(1,811,395)	(6,107,281)	4,796,590	1,154,365

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Cəmiyyətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Cəmiyyətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

20. Kapitalın idarə olunması

Kapitalın idarə olunmasında Cəmiyyətin məqsədi Mərkəzi Bankın müəyyən etdiyi (i) kapitalla dair minimal tələblərə riayət etmək (ii) Cəmiyyətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini təmin etmək və (iii) biznesin dəstəklənməsi və səhmdar dəyərinin artırılması məqsədilə optimal kapital bazasının saxlamaqdan ibarətdir.

Kredit müqavilələrində kapitalın adekvatlığı tələbləri ilə bağlı xüsusi maliyyə şərtləri nəzərdə tutulmamışdır.

21. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri

Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Cəmiyyətə qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar Cəmiyyətin rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi prosesi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin mövqeləri müvafiq vergi orqanları tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyənləşdirərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Cəmiyyətə qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Müəyyən hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

22. Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

"FİNOKO" BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyər də ölçülməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	1-ci	2-ci	Balans	1-ci	2-ci	Balans
	Səviyyə	Səviyyə		Səviyyə	Səviyyə	
	üzrə	üzrə	dəyəri	üzrə	üzrə	dəyəri
	ədalətli	ədalətli		ədalətli	ədalətli	
	dəyər	dəyər		dəyər	dəyər	
Maliyyə aktivləri						
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	15,960,528	18,560,996	-	19,245,205	19,059,910
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,406,108	-	1,406,108	494,904	-	494,904
Cəmi	1,406,108	15,960,528	19,967,104	494,904	19,245,205	19,554,814

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyər qiymətləndirilməyən öhdəliklərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2020-ci il			31 dekabr 2019-cu il		
	1-ci	2-ci	Balans	1-ci	2-ci	Balans
	Səviyyə	Səviyyə		Səviyyə	Səviyyə	
	üzrə	üzrə	dəyəri	üzrə	üzrə	dəyəri
	ədalətli	ədalətli		ədalətli	ədalətli	
	dəyər	dəyər		dəyər	dəyər	
Maliyyə öhdəlikləri						
Müddətli borc öhdəlikləri	-	(2,777,050)	(2,777,050)	-	(7,672,806)	(7,672,806)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	-	(6,572,310)	(6,572,310)	-	(1,225,935)	(1,225,935)
Cəmi	-	(9,349,360)	(9,349,360)	-	(8,898,741)	(8,898,741)

23. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolay yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər əlaqəli tərəflər
Korporativ istiqrazlar (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 9%)	41,844	-	16,777
Buraxılmış veksellər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi)	-	-	-
Sair öhdəliklər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 10-23%)	8,744,197	-	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	76,512	-	8,856

“FINOKO” BOKT ASC
31 DEKABR 2020-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATAN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARI ÜZRƏ QEYDLƏR

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər əlaqəli tərəflər
Korporativ istiqrazlar (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 9%)	76,625	-	16,777
Buraxılmış veksellər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi)	-	-	-
Sair öhdəliklər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 10-23%)	9,334,650	1,014,215	242,900
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	108,835	-	34,447

2020-ci il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər əlaqəli tərəflər
Faiz gəlirləri	10,336	-	-
Faiz xərcləri	797,558	-	-

2019-cu il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarət altında olan müəssisələr	Digər əlaqəli tərəflər
Faiz gəlirləri	22,822	-	9,319
Faiz xərcləri	1,680,237	111,564	31,172

<i>Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:</i>	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il	31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il
	Xərclər	Xərclər
<i>Qısamüddətli ödənişlər:</i>		
Əmək haqları	301,101	224,198
Qısamüddətli mükafatlar	-	7,609
Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər	42,586	31,355
Cəmi	343,687	263,162

24. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

Hesabat tarixindən sonra heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.

RSM Azerbaijan is a member of the RSM network and trades as RSM. RSM is the trading name used by the members of the RSM network.

RSM's global presence has been expanded through Azerbaijan with establishment of an office in the country in 2008 and has been delivering audit and assurance, tax and outsourced accounting services to clients in different sectors including banking, insurance, leasing, construction, manufacturing and other government agencies for the last 10 years in the market. We serve our clients with professional staff and partners numbering more than 40, working at the office in the capital Baku.

Each member of the RSM network is an independent accounting and consulting firm each of which practices in its own right. The RSM network is not itself a separate legal entity of any description in any jurisdiction.

The RSM network is administered by RSM International Limited, a company registered in England and Wales (company number 4040598) whose registered office is at 50 Cannon Street, London EC4N 6JJ.

The brand and trademark RSM and other intellectual property rights used by members of the network are owned by RSM International Association, an association governed by article 60 et seq of the Civil Code of Switzerland whose seat is in Zug.

© RSM International Association, 2021